

Mas la Vila

Talamanca

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Mas La Vila, pista forestal Talamanca-Rocafort, 08279 Talamanca
Emplaçament Pista forestal Talamanca-Rocafort. Un cop creuem el Güell pujem fins una esplanada i camí a la dreta

Coordenades:

Latitud: 41.72954
Longitud: 1.95478
UTM Est (X): 413071
UTM Nord (Y): 4620276

Classificació

Número de fitxa 08277-45
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XII-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Número inventari IPA (Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya) Núm. 30927
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 013A00001
Fitxes associades:
[Jaciment ibèric del Puig Castellar](#)
[Tombes antropomorfes del mas la Vila](#)
Autoria de la fitxa Quim Serdà Manau
Data de registre de la fitxa: dt., 25/09/2007 - 02:00

Descripció

Gran casa pairal formada per un cos central, la residència, i alguns cossos annexos, de funcions diverses. El cos principal, construït damunt mateix de la roca, presenta planta baixa, primer pis i golfes segons distribució original. Té planta trapezoïdal i coberta a dues aigües amb el carener octogonal a les façanes nord i sud; a més té quatre contraforts al costat oest, construïts en una de les ampliacions. A la banda oposada hi ha un cos adossat de planta rectangular i coberta d'una vessant, que presenta planta baixa i pis a la façana sud i planta única a la nord. Posteriorment, un altre cos de planta rectangular i coberta a dues aigües s'adossa a l'edifici principal, abastant la mateixa altura d'aquest últim, amb planta baixa i pis més golfes. Aquest cos té un petit corral annex, amb coberta d'un vessant. Per el fort desnivell del terreny i per la seva pròpia composició, les façanes d'aquest edifici es diversifiquen considerablement. La façana principal podria considerar-se la que mira a sud per ser capcer i per aparèixer com la més orgànica i equilibrada en la seva composició de planta baixa, pis i golfes; amb petites obertures al primer nivell, finestres convencionals i balcó adaptat al segon, i un petit porxo de tres arcs -més un altre tapiat- de maons en plec de llibre a les golfes. Tanmateix, l'accés principal a l'edifici, està situat a la planta baixa de la façana oest, i presenta un arc adovellat tapat parcialment per la posterior construcció d'un nou cos. Aquesta façana -del cos adossat- es caracteritza per quatre contraforts que abasten el segon nivell d'altura i pels grans arcs de maó a plec de llibre de l'atri d'accés a la planta baixa i del porxo del primer pis, tapiat parcialment. La façana de la part posterior del conjunt és el tester nord del cos annex, amb paret de maó ceràmic. La façana est es caracteritza per la línia obliqua del terreny i la presència d'un nou cos annex. Les obertures presenten la clàssica composició de llinda i brancals, amb algunes dates gravades del XVII i XVIII, testimoni de les modificacions i ampliacions que el mas ha sofert amb els anys. Al damunt de l'actual entrada al mas hi trobem gravat 1751. A la planta baixa hi destaca el celler, la part més antiga de la casa. Presenta quatre grans voltes catalanes amb pilar al mig que descansen damunt la roca natural. Es conserven algunes bótes de fusta, una de les quals de 40 càrregues i amb els cèrcols de fusta de roure, segurament del XVII. També al celler hi trobem dos grans dipòsits per a l'oli d'una sola peça de pedra. Ja en una altra habitació de la planta baixa, hi havia un espai compartit per a la producció de l'oli, un petit taller de fusta i un racó per a la forja amb enclusa del 1844. El terra d'aquesta habitació és de petites peces de fusta rectangulars disposades en vertical, per tal de no relliscar si l'oli vessava. Es conserva el trull, amb la data gravada de 1898, la premsa de l'oli, una caldera on escalfar l'aigua necessària per el procés de fabricació de l'oli o per a l'obtenció del vi dolç, i un petit forn. A més, una tina interior -més antiga- i dues d'exterior adossades al cos principal de la casa. Al primer pis trobem un gran espai central -el menjador- que distribueix la resta d'habitacions. Com a elements més destacats hi veiem el forn de pa amb la pastera, la llar de foc, l'antic rebost i les habitacions, algunes conserven els festejadors i algun arc tipus mixtilini de l'alcova. Els rajols d'aquesta planta són les peces originals cuites al forn d'obra de la casa. A les golfes, hi havia l'antic magatzem, amb els assecadors, graners, conilleres, etc. (es conserva alguna resta). En tot el seu conjunt, el mas La Vila és un important testimoni del funcionament de les cases pairals a la Catalunya medieval, moderna i contemporània. L'estat de conservació és bo, si bé la fesomia original ha canviat molt després de varies ampliacions.

Observacions:

La casa aconseguia la il·luminació mitjançant el carbur de calç. Una xarxa de conductes de coure repartia per tots els espais de la casa menys les habitacions -doncs podia ser perillós-, el gas que s'aconseguia de la mescla del carbur de calç amb l'aigua calenta. A la sortida dels conductes s'hi prenia foc aconseguint d'aquesta manera la llum. Avui dia el mas disposa de subministrament elèctric. A l'exterior del mas hi trobem diferents cossos independents. Destaquen a ponent, el paller, just al costat de l'era, dos pous d'aigua per el subministrament domèstic, i un forn de calç. A llevant, dues basses d'aigua, una per a l'ús domèstic i l'altre per al regadiu dels horts. A nord un forn de pega i un forn

d'obra; i a migdia, una serradora. Aquesta, fou construïda al segle XIX i presenta un cos rectangular de tipologia industrial en el que hi destaca un ull de bou octogonal a llevant. A l'interior, trobem cavalls de fusta a la coberta i encara hi ha les restes d'una antiga màquina de vapor, mentre que una altra que n'hi havia fou desmantellada. L'explotació de la fusta va complementar l'economia familiar fins a mitjans segle XX, quan aquesta activitat seria abandonada junt amb els treballs agrícoles i ramaders. Es conserva un antic assecador de gra a l'indret conegut com a bauma del moro, a l'aire lliure. És a pocs metres del mas pel seu costat septentrional, i és el lloc que més hores de sol té al dia.

Història

Durant la repoblació al segle XI, alguns colons s'agruparen a la sagrera, però la majoria es dispersà en masies petites i aïllades organitzant l'explotació del territori. A l'edat moderna, i superada ja la pesta negra, les millores tècniques transformaren els petits masos medievals en grans unitats econòmiques: al primer pis, l'àrea productiva; al segon, la residència; i al tercer el rebost. Aquesta organització s'estendrà fins ben entrat el segle XX, quan la necessitat de contínues inversions, els baixos preus dels productes del camp i l'imparable desenvolupament industrial conduirà al progressiu abandonament de les terres i en alguns casos, també de les pagesies. La família Vila ja posseïa, l'any 1304, l'heretat que duu el seu nom. La tenien en alou dels senyors del castell de Talamanca, doncs aquests eren els propietaris de tot el terme i ells es cuidaven dels establiments, de les vendes i de les permutes, com també dels cobraments dels censos i dels delmes. BALLBÈ (1997:146) La primera notícia històrica del mas la trobem en un inventari del castell de Talamanca de l'any 1332, on apareix citat amb el nom Mas de Vila. SITJES (2003:30) Seguim tenim notícies històriques del mas a partir dels noms dels propietaris que apareixen en els fogatges i cadastres dels segles passats. Així, l'any 1497 apareix com a propietari Franci Vila; l'any 1553, Valentí Vila; l'any 1594, Raimon Vila; l'any 1735, Valentí Vila; i l'any 1775, Josep Vila. Un document procedent de l'arxiu de la família Vila, i amb data de 1594, ens fa saber que Magí de Planella, senyor del castell i del terme, estableix de nou a Valentí Vila i Rafel Vila i als seus fills, a perpetuïtat, el mas Vila així com també els masos agregats i actualment enderrocats mas de la Torra, mas del Coscó i mas del Castellar. BALLBÈ (1997:146) Més endavant, trobem un capbreu efectuat entre el 13 i el 26 d'abril de 1658 pel notari Joan Serra i elaborat amb una utilitat econòmica. Amb aquest capbreu es pretén, sobretot, que tots els propietaris del terme declarin al senyor del terme les seves propietats, els seus límits, el perquè i des de quan les posseeixen, i què en paguen, amb una finalitat fiscal. Hi consta Ramon Vila, com a pagès i hereu del mas la Vila. En propietat se li atribueix el mas Vila i els tres masos annexes més: mas Coscó, mas Castellar i mas Torres. VALDENEBRO (1994: 28) Des del primer establiment del segle XII, la casa ha estat sempre habitada per la família Vila i els seus descendents. L'any 1910, amb la mort de l'última Vila, que era la pubilla i estava casada amb un Singla, l'heretat va passar al cognom Singla. Els nous propietaris han respectat el nom de la casa, però la propietat és ara de la família assenyalada. BALLBÈ (1997:146) Durant la Guerra Civil van desaparèixer i es van cremar antics documents que eren testimonis de l'antiguitat de la casa. Malgrat això, encara en propietat de Joan Singla, es conserven uns vuit documents el més antic dels quals data de l'any 1300. L'activitat a La Vila funcionaria fins el 1964, quan definitivament van ser abandonats els cultius de la vinya i dels cereals, l'activitat ramadera i l'explotació de la fusta.

Bibliografia

BALLBÈ, Miquel (1997). Les cases de pagès de Talamanca. Ajuntament de Talamanca, Moià. SITJES, Xavier (2003). 'Inventaris dels castells de Talamanca i Rodors, de l'any 1332'. Dovella núm. 82, Manresa. VALDENEBRO, Raquel (1994). El castell i el poble de Talamanca. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

